

ด่วนที่สุด

ที่ วธ ๐๔๐๗/ ๑๕๙๙

กวด. 5๑
วันที่ 17 พ.ย. 67
เวลา ๑.10

สลด. (eMail)

ส่ง : กวด.

รับที่ : 54358/67

12 เม.ย. 2567 เวลา 8.50 น.

กระทรวงวัฒนธรรม

๑๐ ถนนเทียมร่วมมิตร

เขตห้วยขวาง กทม. ๑๐๓๑๐

๑๑ เมษายน ๒๕๖๗

เรื่อง การมอบโบราณวัตถุ ๒๐ รายการ คืนให้ราชอาณาจักรกัมพูชา

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. สำเนาความตกลงระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรกัมพูชา ในการต่อต้านการเคลื่อนย้ายโดยผิดกฎหมายและการลักลอบขนข้ามแดนซึ่งสังหาริมทรัพย์ทางวัฒนธรรม และส่งคืนให้แก่ประเทศที่เป็นแหล่งกำเนิด (Agreement between the Government of the Kingdom of Thailand and the Government of the Kingdom of Cambodia to combat against illicit trafficking and cross-border smuggling of movable cultural property and to restitute it to the country of origin) วันที่ ๑๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๓
๒. สำเนาหนังสือกระทรวงการต่างประเทศ ที่ กต ๑๓๐๓/๒๕๐ ลงวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗
๓. สำเนาหนังสือกระทรวงการต่างประเทศ ด่วน ที่ กต ๑๓๐๓/๕๒๕ ลงวันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๗
๔. ลำดับเหตุการณ์การมอบโบราณวัตถุ ๒๐ รายการ คืนให้ราชอาณาจักรกัมพูชา
๕. ผลการตรวจพิสูจน์โบราณวัตถุ ๒๐ รายการ ที่รัฐบาลแห่งราชอาณาจักรกัมพูชาขอรับคืนจากประเทศไทย ตามมติคณะกรรมการกำหนดเงินรางวัลสำหรับผู้เก็บได้ซึ่งโบราณวัตถุศิลปวัตถุ ที่เป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน รวมทั้งตรวจพิสูจน์ กำหนดอายุสมัย กำหนดค่าทรัพย์สินและประเมินราคาของโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ สิ่งเทียมโบราณวัตถุ สิ่งเทียมศิลปวัตถุ ในการประชุมครั้งที่ ๒/๒๕๖๗ วันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๖๗
๖. QR Code สิ่งที่ส่งมาด้วยหมายเลข ๑ - ๕

ด้วยกระทรวงวัฒนธรรม ขอเสนอเรื่องการมอบโบราณวัตถุ ๒๐ รายการ คืนให้ราชอาณาจักรกัมพูชา มาเพื่อคณะรัฐมนตรีพิจารณา โดยเรื่องนี้เข้าข่ายที่จะให้นำเสนอคณะรัฐมนตรีได้ตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการเสนอเรื่องและการประชุมคณะรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๔ (๗)

ทั้งนี้ เรื่องดังกล่าวมีรายละเอียด ดังนี้

๑. เหตุผลความจำเป็นที่ต้องเสนอคณะรัฐมนตรี

๑.๑ เมื่อวันที่ ๑๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๓ รัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยและรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรกัมพูชาได้ร่วมลงนามในความตกลงระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรกัมพูชา ในการต่อต้านการเคลื่อนย้ายโดยผิดกฎหมายและการลักลอบขนข้ามแดนซึ่งสังหาริมทรัพย์ทางวัฒนธรรม และส่งคืนให้แก่ประเทศที่เป็นแหล่งกำเนิด (สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑) โดยความตกลงทวิภาคีมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการกำหนดขอบเขตความร่วมมือระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยและรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรกัมพูชาในการต่อต้านอาชญากรรมซึ่งเกี่ยวข้องกับสังหาริมทรัพย์ทางวัฒนธรรม โดยการนำมาตรการต่าง ๆ มาใช้เพื่อขัดขวางการเคลื่อนย้ายโดยผิดกฎหมายซึ่งสังหาริมทรัพย์ทางวัฒนธรรมข้ามชาติ

/ไม่ว่า...

ไม่ว่าสังหาริมทรัพย์นั้นจะถูกลักหรือไม่ก็ตาม โดยกำหนดให้มีวิธีการลงโทษในทางบริหารและทางอาญาที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ และให้มีวิธีการสำหรับการส่งคืน ซึ่งพันธกรณีตามความตกลงทวิภาคีฉบับนี้ผูกพันให้รัฐบาลไทยต้องดำเนินการส่งคืนสังหาริมทรัพย์ทางวัฒนธรรมหรือโบราณวัตถุที่มีแหล่งกำเนิดในราชอาณาจักรกัมพูชา ซึ่งถูกเคลื่อนย้ายโดยผิดกฎหมายหรือลักลอบขนข้ามแดน คืนให้ราชอาณาจักรกัมพูชา ในกรณีที่รัฐบาลราชอาณาจักรกัมพูชาได้ส่งคำร้องต่อรัฐบาลไทยเพื่อขอรับคืนสังหาริมทรัพย์ทางวัฒนธรรมดังกล่าว

๑.๒ กระทรวงการต่างประเทศได้มีหนังสือ ที่ กต ๑๓๐๓/๒๕๐ ลงวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗ (สิ่งที่ส่งมาด้วย ๒) และหนังสือ ด่วน ที่ กต ๑๓๐๓/๕๒๕ ลงวันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๗ (สิ่งที่ส่งมาด้วย ๓) ถึงกระทรวงวัฒนธรรม แจ้งว่า รัฐบาลราชอาณาจักรกัมพูชา โดยกระทรวงวัฒนธรรมและวิจิตรศิลป์กัมพูชา ได้ส่งคำร้องผ่านสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงพนมเปญ เพื่อขอรับคืนโบราณวัตถุทั้ง ๒๐ รายการ ที่กรมศิลปากรไม่สามารถตรวจสอบยืนยันได้ว่าเป็นสังหาริมทรัพย์ทางวัฒนธรรมที่มีแหล่งกำเนิดในราชอาณาจักรกัมพูชาหรือไม่ เนื่องจากโบราณวัตถุทั้ง ๒๐ รายการ เป็นโบราณวัตถุที่สามารถพบได้ในโบราณสถานทั้งในประเทศไทยและราชอาณาจักรกัมพูชา พร้อมทั้งส่งเอกสารและหลักฐานยืนยันสิทธิเรียกร้องในโบราณวัตถุดังกล่าว ซึ่งกระทรวงวัฒนธรรมได้มอบหมายให้กรมศิลปากรดำเนินการตรวจสอบเอกสารและหลักฐานที่รัฐบาลราชอาณาจักรกัมพูชาจัดส่งมาพร้อมกับคำร้องขอรับโบราณวัตถุคืน และจากการตรวจสอบของกรมศิลปากร โดยคณะกรรมการกำหนดเงินรางวัลสำหรับผู้เก็บได้ซึ่งโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ที่เป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน รวมทั้งตรวจพิสูจน์ กำหนดอายุสมัย กำหนดค่าทรัพย์สิน และประเมินราคาของโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ สิ่งเทียมโบราณวัตถุ สิ่งเทียมศิลปวัตถุ ได้มีมติยืนยันว่า โบราณวัตถุทั้ง ๒๐ รายการ เป็นโบราณวัตถุที่มีแหล่งกำเนิดในราชอาณาจักรกัมพูชา จึงจำเป็นต้องนำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาเพื่อมีมติอนุมัติให้กระทรวงวัฒนธรรม โดยกรมศิลปากรมอบโบราณวัตถุ ๒๐ รายการ คืนให้ราชอาณาจักรกัมพูชา ตามคำร้องขอของรัฐบาลราชอาณาจักรกัมพูชา อันเป็นการปฏิบัติเพื่อให้เป็นไปตามพันธกรณีที่กำหนดในความตกลงทวิภาคีดังกล่าวในข้อ ๑.๑

๒. ความเร่งด่วนของเรื่อง

เมื่อวันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี นายกรัฐมนตรีราชอาณาจักรกัมพูชา ได้เดินทางเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการในฐานะแขกของรัฐบาล ตามคำเชิญของนายกรัฐมนตรี และในการหารือร่วมกันระหว่างนายกรัฐมนตรีทั้งสองประเทศ นายกรัฐมนตรีราชอาณาจักรกัมพูชาได้สอบถามเกี่ยวกับการร้องขอให้รัฐบาลไทยมอบโบราณวัตถุ ๒๐ รายการ คืนให้ราชอาณาจักรกัมพูชา จึงจำเป็นต้องนำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาอนุมัติการมอบโบราณวัตถุ ๒๐ รายการ คืนให้ราชอาณาจักรกัมพูชาภายในเดือนเมษายน ๒๕๖๗

๓. สารสำคัญ

๓.๑ ในปี พ.ศ. ๒๕๔๓ กรมศิลปากรได้ตรวจยึดโบราณวัตถุเขมรประเภทประติมากรรม หินทราย ที่นำเข้าโดยผิดกฎหมายได้ที่ท่าเรือจังหวัดสมุทรปราการ โดยโบราณวัตถุดังกล่าวนำเข้ามาจากประเทศสิงคโปร์ จำนวน ๔๓ ชิ้น และได้ดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดโดยฝ่าฝืนประกาศกระทรวงพาณิชย์ ว่าด้วยการนำสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักร (ฉบับที่ ๑๐๙) พ.ศ. ๒๕๓๘ ลงวันที่ ๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๓๘ และระเบียบกระทรวงพาณิชย์ ว่าด้วยการอนุญาตให้นำโบราณวัตถุเข้ามาในราชอาณาจักร (ฉบับที่ ๑) พ.ศ. ๒๕๓๘ จนคดีสิ้นสุดลง กรมศิลปากรจึงได้นำโบราณวัตถุของกลางที่ยึดไว้และตกเป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน ตามมาตรา ๒๔ แห่งพระราชบัญญัติศิลปากร พ.ศ. ๒๕๖๙ ส่งมอบให้กรมศิลปากรเก็บรักษาไว้ ณ คลังพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ จังหวัดปทุมธานี เพื่อดำเนินการตรวจสอบและส่งคืนแก่ราชอาณาจักรกัมพูชา

โดยในระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๕๐ – ๒๕๕๑ ราชอาณาจักรกัมพูชาขอให้รัฐบาลไทยพิจารณาส่งคืนโบราณวัตถุ ๑๘ รายการ จาก ๔๓ รายการ แต่รัฐบาลไทยโดยกรมศิลปากร และกระทรวงการต่างประเทศได้ขอให้ราชอาณาจักรกัมพูชาส่งหลักฐานที่แสดงหรือพิสูจน์ถึงที่มาของโบราณวัตถุดังกล่าวให้แก่ชัดก่อน และต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ รัฐบาลไทยได้ส่งโบราณวัตถุจำนวน ๗ รายการ คืนให้ราชอาณาจักรกัมพูชา จึงยังคงเหลือโบราณวัตถุอีก ๓๖ รายการ ที่ราชอาณาจักรกัมพูชายังไม่สามารถแสดงหลักฐานที่มาจากโบราณวัตถุดังกล่าว ประกอบกับโบราณวัตถุทั้ง ๓๖ รายการนั้น เป็นโบราณวัตถุที่สามารถพบได้ในดินแดนของราชอาณาจักรไทย

๓.๒ ในการประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๕๕ กระทรวงวัฒนธรรมได้นำเสนอเรื่องการมอบโบราณวัตถุคืนให้ราชอาณาจักรกัมพูชา ซึ่งเป็นการดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามพันธกรณีของความตกลงระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรกัมพูชา ในการต่อต้านการเคลื่อนย้ายโดยผิดกฎหมายและการลักลอบขนข้ามแดนซึ่งสังหาริมทรัพย์ทางวัฒนธรรม และส่งคืนให้แก่ประเทศที่เป็นแหล่งกำเนิด โดยคณะรัฐมนตรีได้มีมติ ดังนี้

๓.๒.๑ อนุมัติให้กระทรวงวัฒนธรรม โดยกรมศิลปากรมอบโบราณวัตถุจำนวน ๑๖ รายการ ที่กรมศิลปากรได้ตรวจสอบยืนยันแล้วว่าเป็นโบราณวัตถุที่มีถิ่นกำเนิดในราชอาณาจักรกัมพูชา คืนให้ราชอาณาจักรกัมพูชาในนามรัฐบาลไทย เนื่องจากการส่งคืนโบราณวัตถุให้แก่ราชอาณาจักรกัมพูชา เป็นการแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยเป็นภาคีที่ยึดมั่นและตระหนักถึงหน้าที่ในอันที่จะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดในความตกลงระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรกัมพูชาในการต่อต้านการเคลื่อนย้ายโดยผิดกฎหมายและการลักลอบขนข้ามแดนซึ่งสังหาริมทรัพย์ทางวัฒนธรรม และส่งคืนให้แก่ประเทศที่เป็นแหล่งกำเนิด โดยให้กรมศิลปากรส่งรายละเอียดและข้อมูลของโบราณวัตถุทั้ง ๑๖ รายการ ให้รัฐบาลแห่งราชอาณาจักรกัมพูชายืนยันเป็นลายลักษณ์อักษรว่าเป็นทรัพย์สินทางวัฒนธรรมที่มีถิ่นกำเนิดในราชอาณาจักรกัมพูชา

๓.๒.๒ ในส่วนโบราณวัตถุที่เหลืออีก ๒๐ รายการ ซึ่งกรมศิลปากรได้ตรวจสอบแล้ว ไม่สามารถยืนยันได้ว่าเป็นทรัพย์สินทางวัฒนธรรมที่มีถิ่นกำเนิดในราชอาณาจักรกัมพูชาหรือไม่ เนื่องจากโบราณวัตถุทั้ง ๒๐ รายการ เป็นโบราณวัตถุที่สามารถพบได้ในโบราณสถานทั้งในประเทศไทยและราชอาณาจักรกัมพูชา จึงเห็นควรให้กรมศิลปากรแจ้งผลการตรวจสอบโบราณวัตถุทั้ง ๒๐ รายการ ให้รัฐบาลแห่งราชอาณาจักรกัมพูชาทราบ โดยหากรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรกัมพูชาประสงค์จะขอรับโบราณวัตถุดังกล่าวคืน ขอให้รัฐบาลแห่งราชอาณาจักรกัมพูชาจัดส่งหลักฐานยืนยันเป็นลายลักษณ์อักษรว่า โบราณวัตถุทั้ง ๒๐ รายการ เป็นโบราณวัตถุที่มีถิ่นกำเนิดในราชอาณาจักรกัมพูชา ทั้งนี้การดำเนินการเพื่อหาหลักฐานมายืนยัน อาจจะดำเนินการร่วมกันระหว่างหน่วยงานของรัฐบาลไทยกับหน่วยงานของรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรกัมพูชา

๓.๒.๓ ให้กระทรวงวัฒนธรรมทำความเข้าใจและสร้างการรับรู้ให้แก่ประชาชน เกี่ยวกับการดำเนินการส่งมอบโบราณวัตถุคืนให้ราชอาณาจักรกัมพูชา

๓.๒.๔ ให้กระทรวงวัฒนธรรมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเจรจากับฝ่ายราชอาณาจักรกัมพูชาเกี่ยวกับการมอบโบราณวัตถุที่มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทยคืนให้ประเทศไทยด้วยเช่นกัน รายละเอียดเกี่ยวกับการส่งมอบโบราณวัตถุคืนให้ราชอาณาจักรกัมพูชา ปรากฏตามลำดับเหตุการณ์การมอบโบราณวัตถุ ๒๐ รายการ คืนให้ราชอาณาจักรกัมพูชา (สิ่งที่ส่งมาด้วย ๔)

๓.๓ กระทรวงการต่างประเทศได้มีหนังสือ ที่ กต ๑๓๐๗/๒๕๕๐ ลงวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ และหนังสือ ด่วน ที่ กต ๑๓๐๗/๕๒๕ ลงวันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๕๐ ถึงกระทรวงวัฒนธรรม แจ้งว่า รัฐบาลราชอาณาจักรกัมพูชา โดยกระทรวงวัฒนธรรมและวิจิตรศิลป์กัมพูชา ได้ส่งคำร้องผ่านสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงพนมเปญ

เพื่อขอรับคืนโบราณวัตถุทั้ง ๒๐ รายการ ที่กรมศิลปากรไม่สามารถตรวจสอบยืนยันได้ว่าเป็นสังหริมทรัพย์ทางวัฒนธรรมที่มีแหล่งกำเนิดในราชอาณาจักรกัมพูชาหรือไม่ เนื่องจากโบราณวัตถุทั้ง ๒๐ รายการเป็นโบราณวัตถุที่สามารถพบได้ในโบราณสถานทั้งในประเทศไทยและราชอาณาจักรกัมพูชา พร้อมทั้งส่งเอกสารและหลักฐานยืนยันสิทธิเรียกร้องในโบราณวัตถุดังกล่าว ซึ่งกระทรวงวัฒนธรรมได้มอบหมายให้กรมศิลปากรดำเนินการตรวจสอบเอกสารและหลักฐานที่รัฐบาลราชอาณาจักรกัมพูชาจัดส่งมาพร้อมกับคำร้องขอรับโบราณวัตถุคืน และจากการตรวจสอบของกรมศิลปากรโดยคณะกรรมการกำหนดเงินรางวัลสำหรับผู้เก็บได้ซึ่งโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ที่เป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน รวมทั้งตรวจพิสูจน์ กำหนดอายุสมัย กำหนดค่าทรัพย์สิน และประเมินราคาของโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ สิ่งเทียมโบราณวัตถุ สิ่งเทียมศิลปวัตถุ ได้มีมติยืนยันว่าโบราณวัตถุทั้ง ๒๐ รายการ เป็นโบราณวัตถุที่มีแหล่งกำเนิดในราชอาณาจักรกัมพูชา) รายละเอียดปรากฏตามผลการตรวจพิสูจน์โบราณวัตถุ ๒๐ รายการ ที่รัฐบาลแห่งราชอาณาจักรกัมพูชาขอรับคืนจากประเทศไทย ตามมติคณะกรรมการกำหนดเงินรางวัลสำหรับผู้เก็บได้ซึ่งโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุที่เป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน รวมทั้งตรวจพิสูจน์ กำหนดอายุสมัย กำหนดค่าทรัพย์สิน และประเมินราคาของโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ สิ่งเทียมโบราณวัตถุ สิ่งเทียมศิลปวัตถุ ในการประชุมครั้งที่ ๒/๒๕๖๗ วันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๖๗ (สิ่งที่ส่งมาด้วย ๕)

๔. ประโยชน์และผลกระทบ

การมอบโบราณวัตถุ ๒๐ รายการ คืนให้ราชอาณาจักรกัมพูชา เป็นการปฏิบัติตามพันธกรณีและเงื่อนไขที่กำหนดในความตกลงระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรกัมพูชา ในการต่อต้านการเคลื่อนย้ายโดยผิดกฎหมายและการลักลอบขนข้ามแดนซึ่งสังหริมทรัพย์ทางวัฒนธรรม และส่งคืนให้แก่ประเทศที่เป็นแหล่งกำเนิด ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยเป็นภาคีที่มีความสำคัญกับพันธกรณีที่กำหนดร่วมกันในความตกลงทวิภาคี และตระหนักถึงหน้าที่ของรัฐบาลไทยที่จะต้องปฏิบัติหรือดำเนินการใด ๆ เพื่อให้บรรลุผลตามเงื่อนไขที่กำหนดในความตกลงทวิภาคีดังกล่าวอย่างเคร่งครัด นอกจากนี้การมอบโบราณวัตถุคืนให้ราชอาณาจักรกัมพูชา ยังเป็นการยืนยันให้เห็นถึงเจตนารมณ์ของรัฐบาลไทยในการส่งคืนสังหริมทรัพย์ทางวัฒนธรรมที่ถูกเคลื่อนย้ายจากราชอาณาจักรกัมพูชาโดยผิดกฎหมาย และถูกนำข้ามแดนเข้ามาในราชอาณาจักรไทย รวมทั้งยังเป็นการกระชับความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างประเทศไทยและราชอาณาจักรกัมพูชา โดยใช้การปฏิบัติงานด้านวัฒนธรรมเป็นตัวผลักดัน ซึ่งเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศไทยต่อนานาอารยประเทศ นอกจากนี้การมอบโบราณวัตถุ ๒๐ รายการ คืนให้ราชอาณาจักรกัมพูชา ไม่ส่งผลกระทบหรือสร้างภาระแก่กรมศิลปากรที่เป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากเป็นภารกิจที่กรมศิลปากรประสานงานร่วมกับกระทรวงการต่างประเทศ และดำเนินการร่วมกันมาโดยตลอดนับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๓

๕. ค่าใช้จ่ายและแหล่งที่มา หรือการสูญเสียรายได้

สำหรับค่าใช้จ่ายในการขนส่งโบราณวัตถุ ๒๐ รายการ กระทรวงวัฒนธรรม โดยกรมศิลปากร จะดำเนินการเบิกจ่ายจากเงินนอกงบประมาณ (เงินกองทุนโบราณคดี) ซึ่งเป็นกองทุนที่จัดตั้งโดยมาตรา ๒๘ แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ เพื่อใช้จ่ายในกิจการอันเป็นประโยชน์แก่โบราณสถานหรือการพิพิธภัณฑ

๖. ความเห็นหรือความเห็นชอบ/อนุมัติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

กระทรวงวัฒนธรรมได้พิจารณากรณีที่รัฐบาลราชอาณาจักรกัมพูชาได้ยื่นคำร้องขอรับคืนโบราณวัตถุจำนวน ๒๐ รายการแล้ว ประกอบกับความเห็นของกรมศิลปากร โดยคณะกรรมการกำหนดเงินรางวัลสำหรับผู้เก็บได้ซึ่งโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ที่เป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน รวมทั้งตรวจพิสูจน์ กำหนดอายุสมัย

กำหนดค่าทรัพย์สิน และประเมินราคาของโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ สิ่งเทียมโบราณวัตถุ สิ่งเทียมศิลปวัตถุ จึงเห็นชอบให้มอบโบราณวัตถุทั้ง ๒๐ รายการ คืนให้ราชอาณาจักรกัมพูชา ด้วยเหตุผลดังนี้

๖.๑ ประเทศไทยได้จัดทำความตกลงระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรกัมพูชา ในการต่อต้านการเคลื่อนย้ายโดยผิดกฎหมายและการลักลอบขนข้ามแดน ซึ่งสังหาริมทรัพย์ทางวัฒนธรรม และส่งคืนให้แก่ประเทศที่เป็นแหล่งกำเนิด และที่ผ่านมานับตั้งแต่มีการลงนามในความตกลงทวิภาคีดังกล่าว ราชอาณาจักรกัมพูชาได้ดำเนินการยื่นคำร้องขอให้ได้กลับมาและให้ส่งคืน ซึ่งสังหาริมทรัพย์ทางวัฒนธรรมหรือโบราณวัตถุที่เคลื่อนย้ายโดยผิดกฎหมายผ่านทางวิธีการทางทูต พร้อมทั้งได้จัดส่งเอกสารและพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์สิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินมาโดยตลอด ด้วยเหตุนี้ เมื่อกรมศิลปากรดำเนินการตรวจพิสูจน์และยืนยันได้ว่า โบราณวัตถุทั้ง ๒๐ รายการ เป็นวัตถุที่มีแหล่งกำเนิดในราชอาณาจักรกัมพูชา จึงสมควรส่งมอบโบราณวัตถุดังกล่าวคืนให้ราชอาณาจักรกัมพูชา ทั้งนี้ เพื่อเป็นการแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยเป็นภาคีที่ให้ความสำคัญกับพันธกรณีที่กำหนดร่วมกันในความตกลงทวิภาคี และตระหนักถึงหน้าที่ของรัฐบาลในอันที่จะต้องปฏิบัติหรือดำเนินการใด ๆ เพื่อให้บรรลุผลตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในความตกลงทวิภาคีดังกล่าวอย่างเคร่งครัด

๖.๒ ในประเด็นเกี่ยวกับการมอบโบราณวัตถุคืนให้ราชอาณาจักรกัมพูชา ต้องมีกระบวนการหรือขั้นตอนที่ต้องดำเนินการตามกฎหมายภายในของประเทศไทยก่อนส่งคืนให้ราชอาณาจักรกัมพูชาหรือไม่ เนื่องจากตามพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๘ บัญญัติว่า “โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุที่เป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน และอยู่ในความดูแลรักษาของกรมศิลปากรจะโอนกันมิได้ เว้นแต่อาศัยอำนาจแห่งบทกฎหมาย...” ซึ่งในประเด็นนี้กระทรวงวัฒนธรรมเห็นว่า ในกรณีของการมอบโบราณวัตถุคืนให้ราชอาณาจักรกัมพูชา คณะรัฐมนตรีได้เคยมีมติเมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ อนุมัติให้กรมศิลปากรมอบโบราณวัตถุจำนวน ๑๒๒ ชิ้น คืนให้ราชอาณาจักรกัมพูชา โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้มอบในนามรัฐบาลไทย ซึ่งการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีในครั้งนั้นสำนักงานอัยการสูงสุดได้เสนอความเห็นประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี ดังปรากฏตามหนังสือสำนักงานอัยการสูงสุดด่วนมาก ที่ อส ๐๐๑๗/๑๖๑๗๕ ลงวันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๔๒ ความว่า “เมื่อปรากฏว่าโบราณวัตถุดังกล่าวเป็นสมบัติของประเทศกัมพูชาแล้ว ก็ไม่อาจตกเป็นของแผ่นดิน (ไทย) ตามพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. ๒๔๖๙ มาตรา ๒๔ และไม่เป็นทรัพย์สินของแผ่นดินไทยตามพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ มาตรา ๑๘ ซึ่งจะโอนกันมิได้ เว้นแต่อาศัยอำนาจแห่งกฎหมาย ดังนั้นรัฐบาลไทยจึงสามารถคืนโบราณวัตถุดังกล่าวให้แก่ราชอาณาจักรกัมพูชาได้โดยไม่ต้องออกกฎหมายใด ๆ ก่อน” ซึ่งแม้ว่าปัจจุบันได้มีการประกาศใช้บังคับพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. ๒๕๖๐ โดยยกเลิกพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. ๒๔๖๙ ก็ตาม แต่หลักการตามพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. ๒๔๖๙ มาตรา ๒๔ ยังได้รับการบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๑๗๐ ดังนั้น กระทรวงวัฒนธรรมจึงเห็นว่าการมอบโบราณวัตถุ ๒๐ รายการ คืนให้ราชอาณาจักรกัมพูชาในครั้งนี้ ก็ไม่จำเป็นต้องตรากฎหมายเพื่อเพิกถอนสภาพการเป็นทรัพย์สินของแผ่นดินไทยก่อนส่งมอบคืนให้ราชอาณาจักรกัมพูชา เช่นเดียวกับครั้งที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ อนุมัติให้กรมศิลปากรมอบโบราณวัตถุ ๑๒๒ ชิ้น คืนให้ราชอาณาจักรกัมพูชา เนื่องจากโบราณวัตถุทั้ง ๒๐ รายการ เป็นโบราณวัตถุที่รัฐบาลราชอาณาจักรกัมพูชาได้แสดงเจตนาติดตามขอรับคืนในฐานะเป็นสมบัติของราชอาณาจักรกัมพูชา พร้อมทั้งส่งเอกสาร

และหลักฐานแสดงสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินมาโดยตลอด ซึ่งกรมศิลปากรก็ได้พิสูจน์และตรวจสอบยืนยันว่า โบราณวัตถุดังกล่าวเป็นวัตถุที่มีแหล่งกำเนิดในราชอาณาจักรกัมพูชา ตามคำร้องที่รัฐบาลราชอาณาจักรกัมพูชา กล่าวอ้างสิทธิ

๗. ขอบกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง

๗.๑ ความตกลงระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรกัมพูชา ในการต่อต้านการเคลื่อนย้ายโดยผิดกฎหมายและการลักลอบขนข้ามแดนซึ่งสังหาริมทรัพย์ทางวัฒนธรรม และส่งคืนให้แก่ประเทศที่เป็นแหล่งกำเนิด

๗.๑.๑ ข้อ ๒ วรรคสอง “ตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับของตน แต่ละภาคี รับที่จะดำเนินมาตรการที่จำเป็นเพื่อให้ได้คืนมาและส่งคืนสังหาริมทรัพย์ทางวัฒนธรรมใด ซึ่งอยู่ในข่าย อนุวรรค (ก) ข้างต้น ตามคำร้องขอของภาคีอีกฝ่ายหนึ่ง”

๗.๑.๒ ข้อ ๔ วรรคหนึ่ง “คำร้องขอเพื่อให้ได้กลับมาและให้ส่งคืนจะต้องทำผ่าน วิธีการทางทูต ภาคีผู้ร้องขอจะต้องจัดส่งเอกสารหรือพยานหลักฐานอื่นที่จำเป็น โดยค่าใช้จ่ายของตนเอง ในการพิสูจน์สิทธิเรียกร้องของตนสำหรับการได้กลับมาและให้ส่งคืน”

๗.๒ คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๕๘ เกี่ยวกับการมอบโบราณวัตถุคืนให้ ราชอาณาจักรกัมพูชา โดยอนุมัติให้กระทรวงวัฒนธรรม โดยกรมศิลปากรมอบโบราณวัตถุ จำนวน ๑๖ รายการ ที่กรมศิลปากรได้ตรวจสอบยืนยันแล้วว่าเป็นโบราณวัตถุที่มีแหล่งกำเนิดในราชอาณาจักรกัมพูชา คืนให้ ราชอาณาจักรกัมพูชาในนามรัฐบาลไทย โดยในส่วนของโบราณวัตถุที่เหลืออีก ๒๐ รายการ ซึ่งกรมศิลปากร ได้ตรวจสอบแล้วไม่สามารถยืนยันได้ว่าเป็นสังหาริมทรัพย์ทางวัฒนธรรมที่มีแหล่งกำเนิดในราชอาณาจักร กัมพูชาหรือไม่ เนื่องจากโบราณวัตถุทั้ง ๒๐ รายการ เป็นโบราณวัตถุที่สามารถพบได้ในโบราณสถาน ทั้งในประเทศไทยและราชอาณาจักรกัมพูชา ให้กรมศิลปากรแจ้งผลการตรวจสอบโบราณวัตถุทั้ง ๒๐ รายการ ให้รัฐบาลราชอาณาจักรกัมพูชาทราบ โดยหากรัฐบาลราชอาณาจักรกัมพูชาประสงค์จะขอรับโบราณวัตถุ ดังกล่าวคืน ขอให้รัฐบาลราชอาณาจักรกัมพูชาจัดส่งหลักฐานยืนยันเป็นลายลักษณ์อักษรว่า โบราณวัตถุ ทั้ง ๒๐ รายการ เป็นโบราณวัตถุที่มีแหล่งกำเนิดในราชอาณาจักรกัมพูชา ซึ่งการดำเนินการเพื่อหาหลักฐาน มายืนยันอาจจะเป็นการดำเนินการร่วมกันระหว่างหน่วยงานของรัฐบาลไทยกับหน่วยงานของรัฐบาล ราชอาณาจักรกัมพูชา

๘. ข้อเสนอของกระทรวงวัฒนธรรม

กระทรวงวัฒนธรรมเห็นสมควรนำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาอนุมัติและมอบหมายดังนี้

๘.๑ อนุมัติให้กระทรวงวัฒนธรรม โดยกรมศิลปากรมอบโบราณวัตถุ ๒๐ รายการ คืนให้ ราชอาณาจักรกัมพูชา เพื่อเป็นการปฏิบัติตามพันธกรณีของความตกลงทวิภาคีระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทย และราชอาณาจักรกัมพูชา รวมทั้งเพื่อเป็นการกระชับความสัมพันธ์อันดีระหว่างราชอาณาจักรไทย และราชอาณาจักรกัมพูชา และแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยเป็นภาคีที่ยึดมั่นและปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนด ในความตกลงทวิภาคีอย่างเคร่งครัด

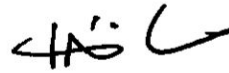
๘.๒ อนุมัติให้กระทรวงวัฒนธรรม โดยกรมศิลปากรดำเนินการขนส่งโบราณวัตถุจำนวน ๒๐ รายการ คืนให้ราชอาณาจักรกัมพูชา โดยเบิกค่าใช้จ่ายในการดำเนินการดังกล่าวจากเงินนอกงบประมาณ (เงินกองทุนโบราณคดี) ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวเป็นการยกเว้นเงื่อนไขที่กำหนดในความตกลงระหว่างรัฐบาล แห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรกัมพูชา ในการต่อต้านการเคลื่อนย้ายโดยผิดกฎหมาย

และการลักลอบขนข้ามแดนซึ่งสิ่งหามิทรัพย์ทางวัฒนธรรม และส่งคืนให้แก่ประเทศที่เป็นแหล่งกำเนิด ข้อ ๔
วรรคสอง ที่กำหนดให้ค่าใช้จ่ายทั้งปวงอันเนื่องมาจากการส่งคืนและการส่งมอบสิ่งหามิทรัพย์ทางวัฒนธรรม
ให้เป็นภาระของภาคีที่ร้องขอ ซึ่งกระทรวงวัฒนธรรมเห็นว่า การยกเว้นในเรื่องภาระของค่าใช้จ่ายในการส่งคืน
สิ่งหามิทรัพย์ทางวัฒนธรรมไม่กระทบต่อสาระสำคัญของความตกลงทวิภาคีดังกล่าว และยังเป็นการแสดงให้เห็นถึง
เจตนารมณ์ของรัฐบาลไทยในการส่งคืนสิ่งหามิทรัพย์ทางวัฒนธรรมที่ถูกเคลื่อนย้ายจากราชอาณาจักรกัมพูชา
โดยผิดกฎหมาย และถูกนำข้ามแดนเข้ามาในราชอาณาจักรไทย

๘.๓ มอบหมายกระทรวงการต่างประเทศทำหน้าที่ประสานงานระหว่างรัฐบาลไทย
กับรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรกัมพูชาเกี่ยวกับการดำเนินการตามข้อ ๘.๑

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณานำเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายเสริมศักดิ์ พงษ์พานิช)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม

กรมศิลปากร

สำนักพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

โทร. ๐ ๒๑๖๔ ๒๕๐๑ ต่อ ๘๐๖๗

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ : fad@saraban.mail.go.th